

УДК 658.7

О. С. Бондаренко,

к. е. н., докторант кафедри фінансів,

Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ

КЛАСИФІКАЦІЯ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ У КОНТЕКСТІ ЛОГІСТИЧНО-ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ

Е. Bondarenko,

Candidate of economic sciences, doctoral candidate at department of finance,

Kyiv national University of technologies and design

CLASSIFICATION OF FINANCIAL FLOWS IN THE CONTEXT OF LOGISTICS-ORIENTED MANAGEMENT

Проаналізовано сучасні підходи до класифікації фінансових потоків, обґрунтовано їх переваги та недоліки, встановлено об'єктивну необхідність розширення видів фінансових потоків в умовах логістизації економіки, розроблено логістично-орієнтовану класифікацію фінансових потоків.

Analyzes modern approaches to the classification of financial flows and justifies their advantages and disadvantages, set an objective the need to expand the types of financial flows in the context of logistics Economics, developed a logistics-oriented classification of financial flows.

Ключові слова: фінансовий потік, класифікація, логістично-орієнтоване управління.

Key words: financial flow, classification, logistic-oriented management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах розвитку економіки України важливу роль відіграють питання формування підприємствами логістичних систем, що сприятимуть створенню цінності їх логістичних ланцюгів та зумовлять зростання вартості. Дієвість мікро- логістичних систем визначається досконалістю зв'язків із представниками логістичної інфраструктури та спроможністю ефективно управляти матеріальними, фінансовими, інформаційними потоками.

Специфіка матеріальних потоків підприємств в умовах безперервного зростання інформаційного потоку, складності обліку та

контролю логістичних операцій, диференціації логістичних каналів, розвитку концепції управління якістю вимагає вироблення єдиного систематизованого підходу до управління фінансовими потоками. Ефективне управління фінансовими потоками в логістичних системах підприємств дозволить оптимізувати доходи і витрати одночасно підвищуючи конкурентоздатність продукції на ринку. Розробка дієвих механізмів логістично-орієнтованого управління фінансовими потоками підприємств вимагає, в першу чергу, дослідження питань класифікації фінансових потоків в логістичних системах підприємств. При цьому ключовою ознакою класифікації

фінансових потоків в контексті логістично-орієнтованого управління має бути цілісне бачення логістичних процесів і пов'язаних з ними потоками ресурсів, які визначають необхідність оцінки ефективності управління ними на основі синергічної взаємодії різних сфер управління підприємствами.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сучасні праці дослідників відображають необхідність розробки адаптованих вимогам логістизації економіки підходів до управління фінансовими, матеріальними, інформаційними потоками [1; 2; 3; 4; 6; 7; 8; 9; 11; 12]. Переважна кількість дослідників акцентує увагу на видах та ключовій ролі матеріальних потоків. Однак для реалізації процесів планування й моделювання, оцінки рівня ліквідності, платоспроможності, прибутковості логістичної системи підприємства фінансовий потік є не менш важливим за матеріальний та інформаційний потоки, оскільки безпосередньо відображає поточні та майбутні доходи і витрати підприємства. Виправданим є підхід, згідно якого акцентують увагу на тому, що розвиток логістичних систем має супроводжуватись трьома напрямками: інформаційно-комунікаційним (раціоналізація та підвищення надійності, оперативності управлінських комунікацій), організаційно-економічним (впровадження нових або удосконалення існуючих принципів, методів, методик та алгоритмів управління логістичними потоками з метою оптимізації витрат мікрологістичної системи), технічним (об'єктивна необхідність застосування сучасних технічних досягнень у сфері механізації та автоматизації логістичних процесів та операцій управління) [1, с. 177—181]. Зазначеними напрямками чітко визначено можливості наукових розробок щодо формування механізмів ефективного управління фінансовими потоками в логістичних системах підприємств.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є обґрунтування класифікації фінансових потоків, адаптованої до вимог функціонування вітчизняних підприємств у вигляді логістичних систем.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Фінансові потоки, що циркулюють у мікро- логістичній системі та за її межами, трансформуються за принципом "гроші — товар — гроші", оскільки рухаються у зворот-

ному напрямку до матеріального потоку. Гармонізація фінансових та матеріальних потоків виступає головним резервом підвищення ефективності її функціонування.

Логістична система є адаптивною системою із зворотними зв'язками, яка виконує логістичні функції [3, с. 90]. Взаємозв'язки, що виникають між елементами логістичної системи є наслідком здійснення логістичних операцій, та, в результаті, логістичних процесів. Якщо, хоча б один з елементів логістичної системи не працює належним чином порушується її стабільне функціонувати в цілому. У цьому напрямку фінансовий потік відіграє роль головного чинника, що дає змогу інтегрувати всі елементи логістичної системи у логістичному ланцюзі для забезпечення його цінності та зростання вартості підприємства. Тому важливим завданням стає перевірка оптимальності схем руху фінансових потоків, контроль за відповідністю параметрів фінансових потоків параметрам матеріальних потоків, а також впливом управлінських рішень на ефективність господарської діяльності підприємства. Це можливо у випадку врахування всіх можливих видів фінансових потоків та обґрунтованої їх класифікації в логістичних системах підприємств.

У науковій літературі дослідниками приділяється багато уваги класифікації фінансовим потокам підприємств [6; 7; 8; 9; 11]. Окремі дослідники визначають класифікацію фінансових потоків в логістичних системах [2; 4; 9; 11]. Визначенні дослідниками класифікаційні ознаки та види фінансових потоків притаманні як підприємствам так і логістичним системам. Однак формування класифікації фінансових потоків в логістичних системах промислових підприємств вимагає врахування як специфічних рис мікрологістичних систем, так і особливостей функціонування промислових підприємств.

Кукукіна І.Г., досліджуючи особливості корпоративного контролю фінансових потоків в управлінні вартістю компанії, їх класифікує за рядом ознак. Це такі, як [8, с. 18]:

- за змістом у вартісній формі (грошовий, негрошовий (матеріальний, нематеріальний), явний неявний, трансакційний);
- за напрямом руху (приплив, відток);
- за знаком абсолютної величини (позитивний, негативний);
- за методом розрахунку обсягу фінансового потоку (підсумковий, валовий, чистий, дисконтований, недисконтований, з поправкою на інфляцію, без урахування інфляції);

— за видами фінансово-господарської діяльності (операційної, інвестиційної, фінансової діяльності);

— по відношенню до компанії (зовнішній, внутрішній);

— за масштабом обслуговування компанії (компанії в цілому, структурного підрозділу або центру відповідальності, бізнес-процесу, асортиментної групи, продукції, замовлення, операції, сфери впливу);

— за періодичністю (змінний, постійний, одноразовий, ануїтетний, дискретний);

— за оцінкою в часі (історичний, прогнозний, поточний, майбутній, плановий; фактичний, звітний, нормативний);

— за придатністю для прийняття управлінських рішень (релевантний, ірелевантний, втрачених можливостей);

— за належністю до суб'єктів управління (власників, менеджерів, персоналу, контрагентів);

— за належністю до суб'єктів фінансового контролю (міждержавний, державний, парламентський, внутрішньогосподарський, аудиторський, інституційний, громадський);

— за приналежність до території (транснаціональний, країни, регіональний, муніципальний).

Представлена класифікація фінансових потоків містить суттєвий недолік, який полягає у відсутності розмежування мікро- та макро- рівнів. Так, ознаки "за належністю до суб'єктів фінансового контролю", за якою виділяються міждержавний, державний, парламентський, внутрішньогосподарський, аудиторський (зовнішній), інституційний, громадський фінансові потоки, та "за приналежність до території" (транснаціональний, країни, регіональний, муніципальний фінансові потоки) не можуть бути відображені у складі класифікації фінансових потоків підприємства, оскільки відображають макрота мезо- рівні функціонування економічної системи. Разом з цим, ознака "за оцінкою в часі" не може включати перераховані Кукук-іною І.Г. фінансові потоки (минулий, прогнозний, поточний, майбутній, плановий; фактичний, звітний, нормативний). Визначені в межах даної ознаки фінансові потоки доцільно згрупувати "за часом виникнення" (минулий, поточний, майбутній), за ступенем виконання поставлених завдань (плановий, фактичний, нормативний), за обліковою інформацією (фінансовий потік звітного періоду, фінансовий потік майбутнього звітно-

го періоду, фінансовий потік минулого звітного періоду). Такі ознаки відображають врахування вимог бухгалтерського управлінського та фінансового обліку, що дозволяє зіставити минулі результати, із звітними та бажаними майбутніми результатами. Поряд з цим, ознака "за періодичністю" містить види фінансових потоків, які мають для підприємства одне і теж значення. Це постійний і ануїтетний потік, а також змінний, одноразовий, дискретний. Ануїтет, відображаючи рівновеликі грошові виплати (чи надходження) через однакові проміжки часу впродовж певного періоду, характеризує постійність фінансового потоку. Дискретність фінансового потоку, характеризуючи його стрибкоподібну зміну, свідчить про його змінність і одноразовість. Ознака "за належністю до суб'єктів управління" містить не коректний склад суб'єктів, оскільки менеджери входять до складу персоналу підприємства, а власники можуть виконувати функції менеджерів. Не зважаючи на це, за суб'єктами управління фінансові потоки в межах логістичних систем класифікувати не потрібно. Будучи динамічною категорією, фінансовий потік не може перебувати у розпорядженні одного суб'єкта управління.

За результатами аналізу встановлено, що найбільш повну класифікацію фінансових потоків на вітчизняних підприємствах представлено Єрмошкіною О.В. На підставі аналізу праць науковців та вимог законодавства вона виділяє дванадцять ознак (за видами діяльності, за впливом на систему, за масштабами обслуговування, за видами валют, за медом обчислення обсягу, за методом вартісної оцінки, за рівнем передбачуваності, за рівнем безперервності руху, за рівнем достатності обсягів, за формою, за спрямованістю руху, за сферою обігу) та відповідно до них види фінансових потоків [6, с. 54—68]. За видами діяльності авторка фінансові потоки поділяє традиційно з урахуванням вимог положень (стандартів) бухгалтерського обліку: фінансові потоки від операційної діяльності, фінансові потоки від фінансової діяльності, фінансові потоки від інвестиційної діяльності. При цьому в межах кожного виду виділяє основну і неосновну діяльність. У сучасних умовах зазначений підхід є виправданим лише стосовно операційної діяльності, оскільки згідно діючих вимог [10] операційна діяльність — основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяль-

ністю, а основна включає операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу. Така ситуація дозволяє зробити висновок, що в межах фінансової та інвестиційної діяльності виділення фінансового потоку від основної та неосновної діяльності є некоректним. Разом з цим, введення Єрмошкіною О.В. ознаки "за впливом фінансових потоків на систему" є досить виваженим, оскільки вона дозволяє визначити пріоритетність для підприємства відповідних видів фінансових потоків. Також обґрунтованими є визначені авторкою класифікаційні ознаки "за методом обчислення обсягу" та "за методом вартісної оцінки". За методом обчислення обсягу потоку авторка виділяє валовий та чистий фінансовий потік. Вважаємо, що в сучасних умовах дана класифікаційна ознака має бути доповнена таким видом потоку, як "скоригований фінансовий потік", який буде відображати вплив процесів інфляції. Ознака "за методом вартісної оцінки" передбачає виділення потоків за майбутньою та теперішньою вартістю. В даному випадку мова йде про необхідність застосування в процесі управління фінансовими потоками дисконтування, що виокремлює доцільність їх поділу на дисконтовані та недисконтовані. Поряд із визначеними ознаками значну роль в управлінні фінансовими потоками відіграє ознака "за рівнем передбачуваності". Відповідно до неї фінансові потоки можуть бути повністю передбачуваними (ймовірність потоку дорівнює 0 чи 1), частково передбачуваними (ймовірність потоку коливається від 0 до 1), форс-мажорними (виникають у випадку форс-мажорних обставин). Однак в умовах швидкої мінливості зовнішнього середовища виникає складність застосування логістичними системами основних положень теорії ймовірностей. Тому в межах даної ознаки доцільно виділяти передбачувані потоки, умовно передбачувані потоки та непередбачувані потоки. Умовно передбачувані потоки будуть відображати будь-які зміни в зовнішньому середовищі чи поведінці представників логістичної інфраструктури. Тобто це потоки, які, на думку фінансових менеджерів, у визначеному часовому інтервалі є повністю передбачуваними, але мінливість зовнішнього середовища, і, як наслідок, інша поведінка представників логістичної інфраструктури робить, їх не передбачуваними.

За рівнем безперервності Єрмошкіна О.В. фінансові потоки поділяє на регулярні та дискретні. При цьому авторка досить слушно зазначає, що регулярність потоку передбачає обов'язкове врахування проміжку часу, джерел формування та напрямів руху. Дійсно фінансовий потік може бути регулярним за обсягами та часовим інтервалом руху, але нерегулярним за напрямками надходження чи витрачання (наприклад фінансові потоки від різних покупців чи різних постачальників). Для цього вважаємо за необхідне у складі класифікаційних ознак фінансових потоків в логістичних системах промислових підприємств додатково виділяти ознаки "за обсягами параметрів", та "за інтервалами руху". Крім зазначених ознак дослідниця "за сферою обігу" виділяє зовнішні і внутрішні фінансові потоки. Внутрішніми є ті потоки, які не виходять за межі підприємства та обертаються між підрозділами підприємства. Зовнішніми вважаються фінансові потоки, які виходять за межі підприємства або надходять із-за його меж. Дану класифікаційну ознаку для логістичних систем промислових підприємств має принципову відмінність стосовно поділу фінансових потоків на внутрішні та зовнішні. Вона полягає в тому, що у процесі функціонування логістичної системи власник фінансового потоку змінюється на вході чи виході та визначається переходом фінансового потоку в іншу логістичну систему. Отже, внутрішні фінансові потоки будуть відображати рух фінансових ресурсів між елементами логістичної системи. Зовнішні — рух фінансових ресурсів, який відображає їх перехід в іншу логістичну систему. Особливістю даної класифікаційної ознаки є те, що виникають ситуації коли внутрішні фінансові потоки можуть переходити у зовнішні. Під час визначення підприємством складу учасників логістичної інфраструктури формується певна кількість елементів логістичної системи, між яким відбувається рух фінансових ресурсів. У випадку неможливості виконання якимось елементом зобов'язань перед підприємством, фінансовий потік з метою дотримання умов договору може перейти до елемента іншої логістичної системи і вже буде мати ознаки зовнішнього (наприклад, транспортна організація передоручає іншій транспортній організації, яка не входить в логістичну систему промислового підприємства, доставити вантаж). Також за рівнем достатності обсягів вона фінансові потоки поділяє на надлишкові, дефіцитні, збалансовані. До-

цільно зазначити, що виділення в межах даної ознаки виду "збалансовані фінансові потоки" є не коректним, оскільки такий вид потоків не відповідає сутності виокремленої ознаки. Якщо фінансові потоки є надлишковими або дефіцитними, це свідчить про незбалансованість управління ними. А тому поділяти фінансові потоки на збалансовані і незбалансовані доцільно за ознакою наслідків управлінських рішень.

Досліджуючи особливості логістичного управління підприємствами Фролова Л.В. [6, с. 208] представляє класифікацію логістичних фінансових потоків. При цьому виділяє такі, як: за напрямом використання (закупівельні, інвестиційні, споживчі, виробничі, збутові, податкові, дивідендні), за формами власності (приватний капітал, колективний капітал, державний капітал, позикові кошти), за формами існування (внутрішня й іноземна валюта, цінні папери, інші фінансові активи), за джерелами формування (статутний і резервний капітал, пайові і партнерські внески, реінвестовані дивіденди і прибуток, банківський кредит та інші позики, кредиторська заборгованість, доходи майбутніх періодів), за зв'язком з активами (інвестування необоротних активів, авансування оборотних активів), за способами розрахунків (готівкові, безготівкові, облікові), за урівноваженістю з матеріальними потоками (збалансовані, незбалансовані). Доречно зазначити, що класифікаційна ознака фінансових потоків "за напрямом використання" містить в собі види потоків з різним функціональним призначенням. Тому її виокремлення не має змісту, а виділенні в її межах види потоків доцільно виділяти за іншими ознаками. А саме: "за логістичними процесами" та "за роллю у господарській діяльності" (податкові фінансові потоки, дивідендні фінансові потоки, господарські фінансові потоки, інвестиційні фінансові потоки). Аналогічно не має економічного змісту класифікаційна ознака "зв'язок з активами", оскільки фінансові потоки відображають рух фінансових ресурсів, які акумулюються за рахунок всіх можливих джерел в активах підприємства для ведення господарської діяльності. Визначена класифікаційна ознака "за способами розрахунків" (готівкові, безготівкові, облікові) притаманна грошовим потоками, які входять до складу фінансових потоків, та будуть відображати можливі способи їх отримання (у безготівковій через кореспондуючі рахунки в банку чи у готівковій через касу підприємства). Та-

кож не можливо виокремлювати такий вид фінансового потоку, як обліковий, оскільки організація бухгалтерського обліку на підприємствах України передбачає облік всіх готівкових і безготівкових розрахунків. У цьому напрямку слушною є виділена класифікаційна ознака Кукукіною І. Г. "за змістом у вартісній формі", за якою фінансові потоки поділяються на грошові, не грошові, явні, не-явні [8].

Виділені Фроловою Л. В. види фінансових потоків за ознакою "за формами власності" є застарілими, що підтверджується функціонуванням в Україні приватних підприємств, колективних підприємств, комунальних підприємств, державних підприємств, підприємств, заснованих на змішаній формі власності, спільних комунальних підприємств [5, ст. 63], а отже, й існуванням в них фінансовими потоками. Разом з цим, фінансові потоки відображають рух фінансових ресурсів, що робить неможливим їх ототожнення з поняттям "капітал".

Мельникова К.В. в цілях оптимізації руху фінансових потоків у логістичних системах їх класифікує 1) за напрямом руху (позитивний, негативний), 2) за методом числення (валовий, чистий), 3) за призначенням (закупівельний, виробничий, збутовий), 4) за періодичністю виникнення (регулярний, дискретний), 5) за рівнем достатності (надмірний, дефіцитний), 6) за масштабом (по підприємству, за окремими видами діяльності, за окремими структурними підрозділами, за окремими господарськими операціями), 7) за видом господарської діяльності (супроводжуючий рух продукції, супроводжуючий інвестиційну діяльність, супроводжуючий фінансову діяльність) [9, с. 35]. Перераховані види потоків аналізувалися і попередніми дослідниками, хоча спостерігається у їх підходах деяка невідповідність класифікаційних ознак і видів. Разом з цим, на її думку, найбільше значення має розподіл потоків за напрямом руху. Позитивний і негативний потоки взаємопов'язані. А отже, недостатність обсягів одного виду потоку в конкретний період часу обумовлює скорочення обсягів іншого виду. Тому в логістичних системах підприємств вони мають розглядатися як єдине ціле.

Коровін Є.Г. [7] зазначені попередніми дослідниками класифікаційні ознаки фінансових потоків в логістичних системах доповнює такими ознаками як "за призначенням" (фінансові потоки обумовлені процесом за-

купівлі, продажу, інвестиційні, по відтворенню робочої сили, з формування матеріальних витрат у виробництві), "за рівнем обслуговування логістичних процесів" (міжнародні, внутрішньодержавні, внутрішньорегіональні), за фінансовим механізмом обслуговування фінансових потоків (прямі, опосередковані). Виокремленні науковцем види фінансових потоків за ознакам "за призначенням" та "за рівнем обслуговування логістичних процесів" характеризуються невідповідністю ознак та видів. По-перше, призначення фінансових потоків визначається всією логістичною системою, по-друге, логістичні процеси відбуваються не на рівнях функціонування логістичних систем, а в їх межах. Виваженою вважаємо класифікацію фінансових потоків "за рівнями функціонування логістичних систем" на міжнародні, державні, регіональні, а "за логістичними процесами" на фінансові потоки у постачанні, фінансові потоки у транспортуванні, фінансові потоки у виробництві, фінансові потоки у збуті, фінансові потоки у сервісному обслуговуванні, фінансові потоки за рециклінгом, фінансові потоки за аутсорсингом, фінансові потоки у розрахунках. Така класифікаційна ознака відобразить відмінність логістичних та господарських процесів, а також визначить специфічність фінансових потоків у логістичних системах підприємств. Поділ потоків на прямі та опосередковані характерний для сучасних підприємств, які формують переважно гнучкі логістичні системи. В результаті рух фінансових потоків між елементами логістичної системи може бути прямим і непрямим. Однак поділяти потоки на прямі та опосередковані доцільно за ознакою "за траєкторією руху", яка здійснює суттєвий вплив на тривалість фінансового циклу.

Голофаєва І.П. [4] також визначає ключову роль логістичних фінансових потоків у забезпеченні ефективного руху матеріальних потоків. При цьому обґрунтовує, що логістичні фінансові потоки неоднорідні за своїм складом, напрямом руху, призначенням, що обумовлює необхідність їх класифікації у кожному конкретному випадку. У зв'язку з цим, вона визначає класифікацію фінансових потоків у логістиці. В її межах поряд з ознаками, які визначалися попередніми дослідниками, а саме: 1) стосовно конкретної логістичної системи (зовнішні та внутрішні), 2) за напрямом руху зовнішніх потоків (вхідні, вихідні), 3) за призначенням (фінансові пото-

ки, обумовлені процесом закупівлі товарів, інвестиційні фінансові потоки, фінансові потоки по відтворенню робочої сили, фінансові потоки, пов'язані з формуванням матеріальних витрат у процесі виробничої діяльності підприємств, фінансові потоки, що виникають у процесі продажі товарів) виділяються і нові. Це такі, як "за способом перенесення авансованої вартості на товари" (супутні руху основних фондів підприємства та обумовлені рухом оборотних коштів підприємства, "залежно від застосовуваних форм розрахунків" (грошові, інформаційно-фінансові), "за видами господарських зв'язків" (горизонтальні, вертикальні). Ознаки "за способом перенесення авансованої вартості на товари" та "за видами господарських зв'язків" є досить виваженими, оскільки відображають роль фінансових потоків у формуванні активів підприємства, розробці політики фінансування постійної і змінної їх частини, а також особливості функціонування корпоративних структур та побудови ними логістичних систем. Поряд з цим, вважаємо, що виокремленні види фінансових потоків за ознакою "залежно від застосовуваних форм розрахунків" є не коректним. Це пояснюється тим, що грошові потоки, які існують у готівковій і безготівковій формі, не можуть відображати рух всіх фінансових ресурсів, а отже, не є прийнятними для класифікації фінансових потоків. Стосовно інформаційно-фінансових потоків, то таке поєднання не відображає сутності фінансових і інформаційних потоків, які в логістичних системах, разом з матеріальними потоками є супутніми. Враховуючи сучасні форми розрахунків, які використовуються в практиці функціонування вітчизняних підприємств, в межах цієї ознаки доцільно виділяти фінансові потоки за платіжними дорученнями, фінансові потоки за інкасовими операціями (платіжними вимогами або вимогами-дорученнями), фінансові потоки за акредитивами, фінансові потоки за факторинговими операціями, фінансові потоки за векселями, фінансові потоки за пластикомі картками.

Перераховані класифікаційні ознаки фінансових потоків застосовує російський дослідник Барикін С.Є. При цьому, акцентуючи увагу на спільних ознаках матеріальних, фінансових, інформаційних потоків в логістичних системах, доповнює їх власними ознаками [2, с. 1—2]. Це такі, як 1) по відношенню до логістичної системи (зовнішні, внутрішні), 2) за напрямом руху (вхідні,

вихідні), 3) за ступенем ймовірності (детерміновані, стохастичні), 4) за ступенем інтенсивності (з високим і низьким ступенем інтенсивності) 5) за стабільністю часових інтервалів переміщення потоків (з рівними і нерівними інтервалами руху), 5) за обсягами елементів потоків (потоки з рівними та нерівними величинами у визначеному періоді).

Циган Р.М. [12, с. 282—286] запропонував доповнити існуючі класифікації грошових потоків ознакою — рівень управлінського впливу на процеси генерування. В її межах дослідник виділяє активний (маса грошей, яка знаходиться у сфері постійного впливу з боку керівництва підприємством, тобто використовується в операціях, управління якими здійснює саме підприємство) та пасивний (маса грошей, яка формально належить підприємству, але тимчасово розміщена ним в об'єкти, на які підприємство не має впливу, тобто не знаходиться у сфері безпосереднього управління власниками та керівниками) грошові потоки. Дана ознака має важливе практичне значення і для управління фінансовими потоками, оскільки відображає здатність менеджменту підприємства контролювати рух і впливати на ефективність формування і використання фінансових потоків.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження доцільно зазначити, що існуючі класифікаційні ознаки фінансових потоків доцільно доповнити рядом нових, які будуть враховувати особливості логістично-орієнтованого управління. Таким чином, фінансові потоки в контексті логістично-орієнтованого управління ними доцільно класифікувати за такими ознаками:

- за метою ведення господарської діяльності (комерційний, некомерційний);
- за роллю у господарській діяльності (господарський, інвестиційний, податковий, дивідендний);
- за видами господарських зв'язків (горизонтальний, вертикальний);
- за видами звичайної господарської діяльності (від операційної, фінансової, інвестиційної діяльності);
- за характером впливу на логістичну систему (системно-утворюючий, системно-забезпечуючий, додатковий);
- за масштабами обслуговування логістичної системи (в логістичній системі, в логістичній підсистемі, за елементом логістичної системи, за логістичною операцією);

— за формою власності підприємства, що створює логістичну систему (приватного, колективного, комунального, спільного комунального, державного підприємств та підприємства, заснованого на змішаній формі власності);

— за рівнем передбачуваності (передбачуваний, умовно-передбачуваний, непередбачуваний);

— за характером руху (регулярний, дискретний);

— за спрямованістю руху (вхідний, вихідний);

— за рівнем достатності (достатній, дефіцитний, профіцитний);

— за придатністю для прийняття фінансових рішень (релевантний, іррелевантний фінансовий, інкрементальний);

— за способом перенесення авансованої вартості на продукцію (супутній руху основних засобів, обумовлений рухом оборотних коштів);

— за методом вартісної оцінки (дисконтований, недисконтований);

— за документальним оформленням руху (зумовлений розрахунковими документами у паперовому чи електронному вигляді);

— за часом виникнення (минулий, поточний, майбутній);

— за ступенем виконання поставлених завдань (плановий, фактичний, нормативний);

— за обліковою інформацією (звітного, майбутнього, минулого звітного періоду);

— по відношенню до логістичної системи (зовнішній, внутрішній);

— за наслідками управлінських рішень (збалансований, незбалансований);

— за формами розрахунків між учасниками логістичного ланцюга (за платіжними дорученнями, пластиковими картками, інкасовою, вексельною, акредитивною формами розрахунків, факторинговими операціями);

— за обсягами параметрів (з однаковими та неоднаковими параметрами);

— за інтервалами руху (з рівними та нерівними і інтервалами руху);

— за логістичними процесами (у поставчанні, транспортуванні, виробництві, збуті, сервісному обслуговуванні, рециклінгу, аутсорсингу, розрахунках);

— за траєкторією руху (прямий, опосередкований);

— за стадіями логістичних процесів (ініціюючий, супутній, керуючий);

— за видами логістичних операцій (звичайний, реверсивний);

- за характером використання (безворотний, зворотний);
- за кількістю залучених елементів логістичної системи (простий, складний);
- за рівень управлінського впливу на процеси генерування (активний, пасивний).

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, запропонована класифікація фінансових потоків у логістичних системах підприємств є необхідним теоретичним підґрунтям для забезпечення раціонального їх руху та формування оптимальних обсягів фінансових ресурсів на всіх стадіях логістичного ланцюга.

Література:

1. Алькема В.Г. Концептуалізація оцінювання розвитку мікрологістичних систем / В.Г. Алькема // БІЗЕС-ІНФОРМ. — 2012. — № 8. — С. 177—181.
2. Барыкин С.Е. Логистическая методология управления финансами корпорации / С.Е. Барыкин // Аудит и финансовый анализ. — 2007. — № 5. — С. 1—19.
3. Гаджинський А.М. Логістика: учеб. для высших и средних спец. учеб. заведений. — М.: Информ.-внедренческий центр "Маркетинг", 2000. — 375 с.
4. Голофаєва І.П. Фінансові потоки в логістичній діяльності підприємства / І.П. Голофаєва // БІЗЕС-ІНФОРМ. — 2013. — № 8. — С. 248—252.
5. Господарський кодекс України із змінами та доповненнями.
6. Єрмошкіна О.В. Управління фінансовими потоками промислових підприємств: теорія, практика, перспективи: монографія / О.В. Єрмошкіна. — Донецьк: Національний гірничий університет, 2009. — 479 с.
7. Коровин Е.Г. Проектирование и функционирование логистической системы управления финансовыми потоками коммерческого предприятия: автореф. дис. канд. экон. наук: 08.00.05 — экономика и управление народным хозяйством / Е.Г. Коровин. — Саратов, 2011. — 24 с.
8. Кукукина И.Г. Методология и инструментальный управления финансовыми потоками в условиях трансформации корпоративного контроля: автореф. дис. доктора экон. наук: спец. 08.00.10 — Финансы, денежное обращение и кредит / И.Г. Кукукина. — Иваново, 2011. — 44 с.
9. Мельникова К.В. Фінансові потоки в логістичних системах: конспект лекцій /

К.В. Мельникова: конспект лекцій. — Харків, вид-во ХНЕУ, 2008. — 84 с.

10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності".

11. Фролова Л.В. Логістичне управління підприємством: теоретико-методологічні аспекти: монографія / Л.В. Фролова — Донецьк: ДонДУЕТ ім. Туган-Барановського, 2004. — 161 с.

12. Циган Р.М. Аналітичні індикатори управління грошовими потоками підприємства: тактичний рівень / Р.М. Циган // БІЗЕС — ІНФОРМ. — 2014. — № 8. — С. 282—286.

References:

1. Al'kema, V. H. (2012), "Conceptualization of development evaluation scrooging systems", Bizes -inform, vol. 8, pp. 177 — 181.
 2. Barykyn, S. E. (2007), "Logistics management methodology the finances of the Corporation", Audyt y fynansovyj analiz, vol. 5, pp. 1—19.
 3. Gadzhins'kij, A.M. (2000), Logistika, tutorial,,: Inform.-vnedrencheskij centr "Marketing", Moskva, 375 p.
 4. Holofaieva, I.P. (2013), "Financial flows in logistics", Bizes-inform, vol. 8, pp. 248—252.
 5. Hospodars'kyj kodeks Ukrainy iz zminamy ta dopovnenniamy.
 6. Yermoshkina, O.V. (2009), "Management of financial flows of industrial enterprises: theory, practice, perspectives", monograph, Vydavnytstvo, Donets'k, Ukraine, 479 p.
 7. Korovin, E. G. (2011), "The design and operation of logistics systems management of financial flows of commercial enterprise", Saratov, 24 p.
 8. Kukukina, I. G. (2011), "Methodology and tools for managing financial flows in the transformation of corporate control", Ivanovo, 44 p.
 9. Mel'nykova, K.V. (2008), "Financial flows in logistics systems ", Vydavnytstvo KhNEU, Kharkiv, Ukraine, 84 p.
 10. Natsional'ne polozhennia (standart) bukhhal'ters'koho obliku 1 "Zahal'ni vymohy do finansovoi zvitnosti".
 11. Frolova, L.V. (2004), "Logistics enterprise management: theoretical and methodological aspects", monograph, Vydavnytstvo, Donets'k, Ukraine, 161 p.
 12. Tsyhan, R. M. (2014), "Analytical indicators of cash flows of the company: tactical level", Bizes-inform, vol. 8, pp. 282—286.
- Стаття надійшла до редакції 06.05.2015 р.